

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΕΙΑ

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ
ΚΥΡΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΛΥΣΙΣ ΑΠΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΤΙΝΩΝ ΑΠΕΡ ΕΖΗΤΗΣΕ ΤΙΣ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΚΑΤΑ ΚΥΠΡΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ ΚΑΙ ΙΑΤΡΩΝ

Τὰ πάντα γινώσκειν τε καὶ κατ' ἐπιστήμην ὠρισμένως εἰ-
θέναί θεῷ μόνῳ γε συγκεχώρηται, παρ' ᾧ νοῦς καὶ τὸ ἀντι-
κείμενον, ἢ τε σοφία καὶ ἐπιστήμη καὶ ἢ κατὰ ταύτας ἐνέργεια,
ταυτόν τῇ οὐσίᾳ, τῷ χρήματι. Ἡμῖν δὲ τοῖς ἀνθρώποις, ὧν
5 ὁ νοῦς συμπεφύρται ταῖς αἰσθήσεσι καὶ ὀργάνῳ χρῆται τῇ ὕλη
πρὸς τὴν τῶν ὄντων κατάληψιν, καὶ οἷς ἄλλο μὲν δύνάμεις, ἄλλο
δὲ ἢ κατὰ τὴν δύνάμιν ἕξις τε καὶ ἐνέργεια καὶ τὸ τῆς δυνά-
μειως ἀντικείμενον, οὔτε πάντα δήπου γε γνῶριμα, καὶ ἂ δ' ἐπι-
στάμεθα συγκεχυμένως πως καὶ ὀλοσχερῶς καὶ οἷον ὡς ἐν ὀνείρῳ
10 γινώσκομεν. Οὔτε γὰρ τὰ τῶν ὄντων εἶδη πάντ' οἶδαμεν, ὅσα τε
ἀνάγκη καὶ ὅσα τῶν ἐνδεχομένων ἐπέρχεται, καὶ τὰς ἐσχάτας
δὲ τῶν ὄντων διαφορὰς, ἀφ' ὧν ἐκάστου τῶν ὄντων ἡ οὐσία χαρα-
κτηρίζεται, παντελῶς ἀγνοοῦμεν· οὔ δὲ τὸν λόγον ἀνὴρ μὲν τῆς
ἕξω μόνης σοφίας ἀποδώσειεν ἂν τῇ τῶν νῦν πρὸς ἀλλήλους

Περιλαμβάνεται ἐν τῷ Ἐσκουραλείῳ Φ-III-15, φ. 293^a-306^b,
αἰῶνος ιε' (E) καὶ τῷ Παρισιακῷ 985 φ. 12^a-24^b, αἰῶνος ιε' (Π)

Ἐπιγραφή Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου Π: λείπουσιν E.
Ἡ ὅλη ἐπιγραφή ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐν τῇ ᾧ ἄλλῃ χειρὶ E

1. τε E: τὲ Π ὠρισμένως E: ὀρισμένως Π 2. συγκεχώ-
ρηται Π: συγκεχώρηται Π 3-4. ἐνέργεια ταυτόν E: ἐνέρ-
γεια ταυτόν Π 9. πως E: πῶς Π 11. ἐσχάτας Π: αἰσχάτας E
14. ἀποδώσειεν Π: ἀποδόσειεν E

τάξει τε και σειρᾶ, και ὡς ὁ μὲν κρείττων και τελεώτερος, ὁ γε πρότερος, ὁ δ' ὑφειμένος, ὁ δεύτερος, και οἶον εἰπεῖν ἀτελέστερος και τούτου πάλιν ὁ μετὰ τοῦτον και καθεξῆς. Συμμετρεῖται γὰρ ἐκείνων τῇ τελειότητι και δυνάμει και ἡ τῶν ὄντων κατάληψις κατά γε τὸν γεωμετρικὸν, οὐ τὸν ἀριθμητικὸν δῆπου λόγον παρὰ 5 τῆς φύσεως· ἡμέτερος δὲ και τῆς ἔσω σοφίας κάκεῖνο μὲν ἴσως ἂν ξυγχωρήσειε, τὴν γε μὴν τῆς ἐντολῆς παράβασιν και τὸ διὰ ταύτην τάγαθοῦ τε και τοῦ θεοῦ πόρρω γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον φήσειεν ἂν θαρρούντως αἴτιον τῇ ψυχῇ τῆς τοιαύτης ἀγνοίας γενέσθαι και διὰ τοῦτο τὴν ψυχὴν ξυνημμένην τῷ σώματι, μηδὲ 10 τὰς τῶν ὄντων οὐσιώδεις τε και συστατικὰς εἰδέναί διαφοράς.

Οὐκοῦν θαυμαστὸν μὲν οὐδὲν, ὦ ἑταῖρε, εἰ και σοὶ σοφῶ γε ὄντι κατά τε τὴν τοῦ γράμματος ἴσως σοφίαν κατά τε τὴν φυσικὴν ἐπιστήμην και τὴν ἐπομένην ταύτῃ ἰατρικὴν, θεωρητι- 15 κὴν τε ἅμα και πρακτικὴν, ἠπόρηται μὲν ἦτοι ὡς ἀληθῶς ἀπορούμενα τῶν ζητημάτων ταυτὶ ἢ και ἄλλως πως ἀφορμὴν ἐτέροις εἰς φιλοτιμίαν παρέξοντα, ἠπόρηται δὲ ὅμως, και μάλιστα και φιλοσοφώτατα. Θαυμαστὸν δὲ ἐκεῖνο, εἰ δόξεις αὐτὸς τισὶ διὰ ταῦτα τῶν οὐκ εἰδόντων ἢ και τὰ ἀπορούμενα φαῦλα και 20 οὕτω ῥᾶστα πρὸς λύσιν ὡς μηδ' ἀξίαν εἶναι λόγου τὴν περὶ

1. σειρᾶ Π: σειρὰ Ε τελεώτερος Π: τελεότερος Α

2. πρότερος Π: πρότερος ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος πρότερος Ε 8 Μετὰ τὸ πόρρω κενὸν ὡσεὶ πέντε γραμμάτων ἐκ διαξέσεως λέξεως τὸ πρῶτον γραφείσης Ε 9. θαρρούντως Π: θαρρούντως ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος θαρρούντος Ε 10. μηδὲ ὄντων

ἔγραψα: μὴδὲ ΕΠ 11. ὄντων οὐσιώδεις Π: οὐσιώδεις Ε

τε Ε: τὲ Π 13. σοφῶ Ε: σοφῶ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος σοφῶν Π 15. ἐπομένην Π: ἐπομένην Α θεωρητικὴν Ε:

θεωρητικὴν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος θεωρητικὴν Π 17. πως Ε:

πῶς Π 18. μάλιστα Ε: κάλλιστα Π 19. αὐτὸς τισὶ ἔγραψα:

αὐτὸς τισὶ ΠΕ 21. μὴδ' Ε: μὴδ' Π

τούτων ἐξέτασιν. Εἰσὶ γὰρ, εἰσὶν ἴσως οἱ τῆς σαυτοῦ ζητήμασιν ἐντυχόντες τὸν μὲν πατέρα τῶν ζητημάτων Θερσίτην ἄντικρυς, αὐτὰ δὲ τὰ ζητήματα Θερσίτου λόγους νομίσουσί τε καὶ λέξουσιν οὐκ ἄλλο γε δι' οὐδὲν ἢ τό τε πόρρω τῆς ἐπιστήμης ὑπάρχειν καὶ τὸ διὰ τούτου δόξαι τῶν ὅτι πλεῖστα καλῶς εἰδόντων, μᾶλλον δὲ ἅπαντα. Οὕτω πολλοὶ τὴν οἰκείαν ἄγνοιάν τε καὶ μοχθηρίαν ταῖς τοιαύταις, ἵν' οὕτως εἶπω, περιπέττουσι τέχναις, οἷς ἐξελεγχόμενοις ἅπασ ὁστισοῦν σοφὸς ἀπεχθάνεται. Ἐμοὶ δὲ, νῆ τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν, αὐτὸς τε τῶν σοφωτέρων ἔδοξας εἶναι, 10 τοιαῦτα προτιθεὶς εἰς ἐξέτασιν, τά τε ζητούμενα πολλοῦ τε ἄξια εἶναι καὶ ὅτι πλεῖστης δεόμενα τῆς ἐξετάσεως ἠγησάμην.

Ἐβουλόμην τε καὶ παρόντι σοὶ διαλέγεσθαι καὶ πρὸς σὲ γλώττη λόγοις αὐ ἐνιστάμενον τοὺς περὶ τῶν ζητημάτων λόγους ποιῆσθαι. Οὕτω γὰρ ἂν πολλὰ τε πολλοῦ γ' ἄξια ἡμεῖς τε λέγειν 15 αὐτὸς τε ἀκούειν οἰοί τε ἡμεν, ὡς τό γε νυνὶ βραχυλογία καὶ ὡς μόνον ἄφασθαι τῆς τῶν ζητημάτων λύσεως τὰ πρὸς σὲ ποιησόμεθα γράμματα πολλοῖς τε ἄλλοις καὶ δὴ καὶ τῷ μὴ χαίρειν ἄγειν τῷ μέλανι, πάνυ τε ἀκριβῶς ἡμῖν ἐλέλυτο τὰ ἀμφιβαλλόμενα, μηθενὸς ἀπορίας τόπου καταλειφθέντος.

20 Ἄλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄδην, βραχυλογεῖν αἰρουμένοις. Λοιπὸν δὲ αὐτὰ τὰ ζητηθέντα σοὶ καθ' ἕκαστον ἐξετάσωμεν, ἀπὸ τῶν θεολογικωτέρων πρώτων ἀρξάμενοι καὶ καθ' ἣν αὐτὸς ταῦτ' ἔθηκας τάξιν, ὡς ἔχει φύσεως· θεολογία γὰρ φυσικῆς καὶ ἰατρικῆς αὕτη τῇ τε φύσει καὶ σοὶ, καλῶς ποιοῦντι, προτέτακται.

1. οἱ τοῖς Π: οἱ τῆς Ε 9. σοφωτέρων ἔγραψα: σοφοτέρων ΕΠ ἔδοξας Ε: ἔδοκας Π 10. τά τε Ε: τὰ τὲ ΙΙ

12 (καὶ 14, 18). τε Ε: τὲ Π σοὶ Ε: σοὶ Π 13. ζητημάτων Π: ζημάτων Ε 15. αὐτὸς τε Π: αὐτὸς τὲ Ε οἰοί ἔγραψα: οἰοί Ε: οἶον Π 19. μηθενὸς Ε: μηδενὸς Π 20. ἄδην ἔγραψα: ἄδδην ΕΠ 21. καθ' ἕκαστον Π: καθέκαστον Ε

22. πρώτων ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος πρώτων ΙΙ: πρότων Ε

Ζήτημα α'.

Ἐπειδὴ ὁ θεὸς προνοητὴς ἀπάντων ἐστὶ καὶ πάντ' ἐφορᾷ, δι' ἣν αἰτίαν εἶπε τῷ Ἀδὰμ μὴ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγοι, θανάτῳ ἀποθανεῖται;

5

Λύσις.

Προέγνω μὲν ὁ θεὸς ἀναγκαίως, ὅτι ὁ Ἀδὰμ πεσεῖται καὶ τὴν αὐτῷ δοθεῖσαν ἐντολὴν παραβήσεται· πάντα γὰρ οἶδεν ἐποπτικῶς ὁ θεὸς ὅσα παρώχθηκεν ὅσα τε πάρεστι καὶ ὅσα μέλλοντά γε καὶ ἐνδεχόμενα· καὶ προνοεῖται δ' αὖ πάλιν ἀπάντων τῶν ὄντων 10 οὐ τῇ καθόλου προνοίᾳ μόνον καὶ κοινῇ πᾶσιν, ἀλλὰ καὶ τῇ εἰδικῇ καὶ καθ' ἕκαστον. Οὐ μὴν παρὰ τοῦτο τὴν ἐντολὴν οὐκ ἔδει δοῦναι τῷ γε πεσόντι διὰ παραβάσεως τῷ Ἀδὰμ· ἐχρῆν γὰρ δήπου τὸν τῇ προαιρέσει τετιμημένον καὶ δυοῖν θάτερον, ἢτοι χρηστὸν ἢ φαῦλον, αἰρεῖσθαι δυνάμενον εἰδέναί τε καὶ περὶ ἅ προαίρεσις τε καὶ 15 βούλησις καὶ ὡς τουτὶ μὲν χρηστὸν τε καὶ αἰρετὸν ἀφ' οὗ ἂν πάθοι τις εὖ, τουτὶ δὲ φαῦλον καὶ διὰ τοῦτο φευκτὸν ὧ τοῦ κατὰ φύσιν ἂν τις παρατραπείη καὶ πάθοι κακῶς. Ὑλῃ γὰρ ταῦτα, περὶ ἣν ἡ προαίρεσις καὶ τὸ αὐτεξούσιον, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος τῶν φύσει μόνῃ φερομένων ὑπέρκειται τε καὶ διενήνοχεν, ὥσπερ ἐν 20 μεταίχμιῳ τοῖν δυοῖν ὧν, φαύλου τε καὶ ἀγαθοῦ, καὶ νῦν μὲν ἐς τουτὶ, νῦν δ' ἐς ἐκεῖνο ὡς αὐτεξουσίῳ φέρεσθαι δήπου δυνάμενος.

1. Αἱ λέξεις Ζήτημα καὶ Λύσις ἐν ἀμφοτέροις τοῖς κώδιξιν ὡς τὸ πλεῖστον ἐρυθραὶ ἐν τῇ ῥα, ἐν δὲ τῷ Ε ὁ ἀριθμὸς τῶν ζητημάτων συνήθως μεταξὺ δύο στιγμῶν, οὕτω ·α· ·β· 3. φαγεῖν Π: φυγεῖν Ε 11. τῇ Ε: λείπει Π 12. καθ' ἕκαστον ἔγραψα: καθέκαστον ΕΠ 14. τετιμημένον Ε: τετιμένον Π 19. αὐτεξούσιον Ε: αυτεξούσιον Π 21. φαύλου Π: φαύλού Ε 22. ὡς Ε: τῷ Π

Ταῦτά τοι νομοθετεῖ θεὸς καὶ νόμον δίδωσιν ὕλην τῷ αὐτεξουσίῳ
κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ὡς περὶ λέγων μετὰ τὸ δημιουργ-
γῆσαι τὸν ἄνθρωπον Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνθρωπε, τετίμηκά σε τῇ
πραιρέσει καὶ τῷ αὐτεξουσίῳ σὺν ἅμα τῷ λογικῷ, οἷς τῶν ἄλλων
5 ἀπάντων πολλῷ διενήνοχας ζώων. Ἐκείνων γὰρ φύσει μόνη γε
φερομένων καὶ πρὸς θάτερον μόνων τῶν ἀντικειμένων τὴν σφῶν
αὐτῶν ἐχόντων ὠρισμένως ὄρμη, μηδὲν τε ἄλλο φύσει παρ' ὃ
μεμάθηκεν ἐνεργούντων, αὐτὸς ἐπὶ θάτερα τῶν ἐναντίων, ὅτε βού-
λοιο, νεύειν οἷός τε εἶναι τῇ ἣν ἔχεις δυνάμει καὶ τῷ αὐτεξουσίῳ
10 δεδημιούργησαι. Τῶν δ' ἐναντίων τούτων θάτερον μὲν ἀγαθὸν τε
καὶ ἀρετὴ, θάτερον δὲ φαῦλόν τε καὶ κακία ἄμφω ταυτί· δεῖ γὰρ
τὸν τὴν δυνάμει σοὶ παρασχόντα τὸ αὐτεξούσιον καὶ τὴν περὶ ἣν
ἡ δύναμις ὕλην καὶ τὸ ἀντικείμενον δήπου δεῖξαι τε καὶ διδάξαι,
καθάπερ τὸν οἰκοδόμον τοὺς λίθους καὶ τὸν ἀνδριαντοποιὸν τὸν
15 χαλκόν. Σὲ δὲ, τουτί μὲν φαῦλόν τε καὶ κακόν, ἐκεῖνο δὲ σπου-
δαῖον γνόντα καὶ ἀγαθόν, τοῦ μὲν ἀπέχεσθαι δεῖ, τοῦ κακοῦ
παρατροπῆς ὄντος τοῦ κατὰ φύσιν καὶ φθαρτικοῦ τῆς σῆς τελειό-
τητος, τοῦ δὲ ἀντιποιεῖσθαι, τοῦ ἀγαθοῦ, ὅσον τε ἄλλο καὶ ὅσον
δι' αὐτὸ ἀγαθόν, πρὸς ὃ πάντ' ἀνάγεται, τὰ μὲν φύσει, τὰ δὲ
20 βουλήσει καὶ προαιρέσει τὴν σφῶν αὐτῶν ληψόμενα τελειότητα.
Εἰ μὲν οὖν φυλάξεις ταυτί καὶ διώξεις μὲν τ' ἀγαθόν, τοῦ δὲ κακοῦ

4-9. σὺν ἅμα - αὐτεξουσίῳ E: λείπεται Π 11. ἀρετὴ E:
ἀρετὴ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἀρετῆ Π θάτερον E: ἐκ
τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος θάτερον Π φαῦλόν τε ἔγραψα: φαῦ-
λον τὲ EΠ 11. ἄμφω Π: ἀμφω E ἐν δὲ τῇ ῥα [ὄν ἄν] ὁ θεὸς
ἔλεει, ὄν δὲ [δι]ακρίνει τῷ γὰρ βου[λεύματι] αὐτοῦ τίς ἀνθέ-
στηκεν. Τὰ ἐν ἀγκύλαις κεκαλυμμένα ἐν τῇ φωτογραφίᾳ ὑπὸ τοῦ συν-
έχοντος τὸ φύλλον ξύλου 13. δεῖξαι τε E: δεῖξαι τὲ Π 15. μὲν Π:
μὲν ἄνωθεν, κάτω δ' αὐτοῦ δὲ διαγεγραμμένον E φαῦλόν τε E:
φαῦλον τὲ Π δὲ Π: δὲ E 21. φυλάξεις ἔγραψα: φυλάξ^{οι}εις E:
φυλάξ^{ει}ης Π διώξεις ἔγραψα: διώξ^{οι}εις E: διώξεις Π τ' ἀγα-
θόν Π: τ' ἀγαθόν E

πόρρω γένοιο, ἀθάνατος ἔση καὶ ἄφθαρτος, ὅτι καὶ οὐδ' εὖλογον
 θνήσκειν τὸν τῆς οἰκείας δι' ἣν ἐγένετο λαβόμενον τελειότητος.
 Ἄν δὲ, παρατραπείς πως τοῦ κατὰ φύσιν, τάγαθὸν μὲν χαίρειν
 ἐάσης, πρὸς δὲ τὸ φαῦλον ἐκὼν εἶναι χωρήσης, οὐκ ἔστιν ὅπως
 τῆς οἰκείας ἀμαρτῶν τελειότητος μὴ αὐτὴν διὰ θανάτου καὶ φθο- 5
 ρᾶς δίκην δώσεις. Δεῖ γὰρ δήπου τὸν τῆς οἰκείας τελειότητος, δι'
 ἣν γέγονε καὶ τῶν ὄντων ἔστιν, ἐκπεσόντα καὶ ἀμαρτόντα μηκέτ'
 εἶναι μηδὲ τοῖς οὐσι ζυγαριθμεῖσθαι, ὅτι καὶ τὸ μάτην ἐν τοῖς
 φύσει καθ' αὐτὸ πάντως οὐ ζυγκεχώρηται.

Οὕτως ὁ θεὸς εἰκότως διὰ ταῦτα τὴν ἐντολὴν δέδωκε τῷ ἀν- 10
 θρώπῳ, καὶ ταῦτα προγνοὺς αἰδίως καὶ πρὸ τῆς ἐκείνου πλάσεως
 καὶ ὑπάρξεως, ὅτι πεσεῖται καὶ τοῦ σπουδαίου τὸ φαῦλον ἐλόμενος
 τοῦ δι' ὃ γέγονεν ἀγαθοῦ στερηθήσεται. Προέγνω δὲ τοῦτο οὐ
 μόνον τῷ πρὸ τῆς ἀπλῆς βουλήσεως, ἀλλὰ καὶ τῷ μετὰ τὴν δρα-
 στικὴν βούλησιν νῶ, καθ' ὃν ἅπαν ἐνδεχόμενον ἢ τοιοῦτον ὡς ἐσό- 15
 μενον ἢ μὴ τῷ θεῷ προγινώσκεται. Πλὴν οὐ παρὰ τοῦτο τῶν
 ἀναγκαίων ἦν τὸν ἄνθρωπον ἀντὶ σπουδαίου φαῦλον γενέσθαι,
 οὐδ' ἢ ἐνδεχομένου φύσις ἐπὶ τὴν τῶν ἀναγκαίων μετέβαλεν ιδιό-
 τητα τοῦτο μὲν τῷ τὴν θείαν βούλησιν ἐν ταῖς πρὸς τὰ ἔξω
 προόδους τῶν ἐνδεχομένων ὑπάρχειν καὶ οἷον ἐκείνοις ζυμμεταβάλ- 20
 λεσθαι, τοῦτο δὲ τῷ τὸ αὐτεξούσιόν τε καὶ τὸ τῆς ἀνθρωπείας
 βουλήσεως ἐλεύθερόν τε καὶ ἀδέσποτον μήτε φύσει ποτέ, μήτ'
 ἀνάγκαις τισὶν ὑπέκειν καὶ τῆς οἰκείας δυνάμεως παρασύρεσθαι.
 Ἦν γὰρ ἂν ἄλλως ἐνδεχόμενόν τε καὶ μὴ καὶ αὐτεξούσιόν τε καὶ
 μὴ, κάντεϋθεν τὰ τῆς ἀντιφάσεως ἅμα μόρια** , ὅπερ ἀδύνατον, 25
 οὐ φύσει μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ παντοδυνάμῳ θεῷ παρὰ τὴν σφῶν

4. ἐκὼν Π: ἐκῶν Ε χωρήσης ἔγραψα: χωρήσεις ΕΠ
 7. μηκέτ' ἔγραψα: μηκέτ' ΕΠ 8. μηδὲ ἔγραψα: μηδὲ ΕΠ
 τὸ ἐν συνεχείᾳ τοῦ κειμένου Π: τὸ ἀνωθεν Ε 9. καθ' αὐτὸ ἔγρα-
 ψα: καθ' αὐτὸ Ε: καθ' αὐτὸ Π 13. δι' ὃ Π: διὸ Ε 22. ἐλεύ-
 θερόν τε Ε: ἐλεύθερον Π 25. Μετὰ τὴν λέξιν μόρια σταυρὸς ἐν-
 δεικνύων παράλειψιν λέξεων μὴ προστεθεισῶν ἐν τῇ ᾧ Ε

αὐτῶν ἄκραν μάχην τε καὶ διάστασιν, οὐ παρὰ τὴν ἐκείνου ἀπειροδύναμον δύναμιν. Ὅθεν οὐδέν τι φασιν ἕλως οἱ δυοῖν θάτερον λέγοντες ὡς ἐχρῆν παρὰ θεοῦ τότε τὴν τοῦ Ἀδάμ πτώσιν προεγνωκότος γενέσθαι, ἤτοι τὴν ἐντολὴν τὴν ἀρχὴν μὴ δοθῆναι, ἢ, καὶ 5 δοθείσης, τὸν ἄνθρωπον, ἵνα μὴ γένοιτό οἱ κακῶς, ἀνάγκη τινὶ πρὸς τὸ ἀγαθὸν μᾶλλον ὠσθῆναι. Οὕτε γὰρ ἐκεῖνό γε πρὸς τοῦ δεδωκότος τὸ αὐτεξούσιον, καὶ τοῦτι δὲ ἀνατροπὴ τοῦ προαιρετικοῦ μᾶλλον, καθ' ὃ σπουδαῖον καὶ φαῦλον καὶ ἀρετὴ καὶ κακία καὶ ἄθλα καὶ δίκαι καὶ ἀπλῶς ἀνθρωπείας φύσεως καὶ παντὸς ἥθους κατάλυσις.

10 Ἐδει τοίνυν τὸν θεὸν διὰ ταῦτα μάλα εἰκότως τὴν ἐντολὴν τῷ πλασθέντι δοῦναι Ἀδάμ, καὶ οὐδέν τι παρὰ τοῦθ' ἐπεταὶ ἄτοπον καὶ ἀδύνατον· τούναντίον μέντ' ἂν ἀτόπῳ καὶ ἀδυνάτῳ ἐφκει καὶ ἀντιφάσει πάντως γε περιπίπτον τὸ μήτε νόμου ὕλην τῷ αὐτεξουσίῳ δοθῆναι, μήτ' ἄνευ ἀνάγκης καὶ βίας ἔαν τῷ 15 προαιρετικῷ τὸν ἄνθρωπον ὁποῖποτε βούλοιο φέρεσθαι.

Ζήτημα 6'.

Ἐπειδὴ τὸν Ἀδάμ ἄνθρωπον ὄντα γινώσκειν ἔδει καλόν τε καὶ πονηρόν, οἷου χάριν ἐκέλευσεν αὐτῷ ὁ θεὸς μὴ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλόν τε καὶ πονηρόν;

20

Δύσις.

ὑπέρευγε τῆς ἀπορίας, ἣν οὐχ ὡς οὐκ εἰδῶς, ὡς τινες οἴονται

1. τε E: τὲ Π ἀπειροδύναμον E: απειροδύναμον Π
2. τί φασιν Π: τῖ φασίν E 4. τὴν ἀρχὴν Π: τῆναρχὴν E
6. ὠσθῆναι ἔγραψα: ὠθῆναι E: εἰσθῆναι Π ἐκεῖνό ἔγραψα ἐκεῖνο EΠ
11. ἀδάμ E: ἀδαμ Π 12. ἄτοπον E: ἀτόπως Π ἀδύνατον E: ἀδυνάτως Π μέντ' Π: μέντ' E 13. περιπίπτον ἔγραψα: περιπίπτον EΠ 14. αὐτεξουσίῳ Π: αὐτεξίῳ E τῷ E: τὸ Π 15. ὁποῖποτε ἔγραψα: ὄποῖποτε EΠ 19. τοῦ ξύλου E: ξύλου Π 21. οὐχ E: οὐχ' Π

τῶν οὐκ ἄγαν, ἵνα μὴ λέγω μηδέν, εἰδόντων, ἀλλ' ὡς ἐπιστάμενος
 εὖ, εἰς ἐξέτασιν καλῶς ποιῶν προϋθηκας. Ἐχει γὰρ οὐ τὴν τυ-
 χοῦσαν ἀπορίαν τὸ χρῆμα, καὶ πολλῆς δεῖται τῆς ἐξετάσεως. Εἰ
 γὰρ ὁ ἄνθρωπος λογικόν τε ἅμα καὶ προαιρετικόν, οἰκεία δὲ φύσει
 τὸ ἐξ ἀμφοῖν τούτοις σπουδαῖον οἶδε καὶ φαῦλον, πῶς ἐχρῆν τὸν 5
 Ἀδάμ, ἄνθρωπον ὄντα, μηδαμῶς γεύσασθαι τοῦ ξύλου τῆς γνώ-
 σεως, ᾧ σπουδαῖον καὶ φαῦλον ἐγνωσται, ταῦτόν δὲ εἰπεῖν καλόν
 τε καὶ πονηρόν; Καὶ ἄνευ γὰρ τοῦ φαγεῖν ἐκείνου καὶ γεύσασθαι
 φύσει ταῦτ' οἶδεν ἢ καὶ μαθεῖν ἠδύνατο πάντως ὁ ἄνθρωπος. Ἦτοι
 οὖν μάτην ὁ νόμος καὶ ἡ δι' ἧς πεπτώκαμεν ἐντολὴ ἢ οὐ παρά τὸ 10
 τοῦ ξύλου γεύσασθαι καὶ τὸ σπουδαῖον γνῶναι καὶ φαῦλον τὸ
 πτῶμα γέγονε τοῦ Ἀδάμ. Καὶ μὲν δὴ, καὶ εἰ μὴ φαγὼν τοῦ ξύ-
 λου τῆς γνώσεως καλόν τε καὶ πονηρόν οὐκ ἐγίνωσκεν ὁ Ἀδάμ,
 ποῦ θήσει τις τὸ προαιρετικόν ἐκείνου καὶ αὐτεξούσιον ἢ πῶς ἂν
 ἐπεξῆει τις κακίας ἐκείνω καὶ παραβάσεως, ἀγνοῦντι κακίαν 15
 καὶ ἀρετὴν καὶ ὅλως καλόν τε καὶ πονηρόν;

Κάκεινο δὲ οὐκ εὐλογον πάνυ, τουτοιςὶ μὲν ὡς ἀγαθοῖς δῆθεν
 προσέρχεσθαι, ἐκείνω δ' ὡς φαύλω μὴ προσιέναι νομοθετεῖν, εἴτ'
 ἀπαγορεύειν τὴν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως βρῶσιν ἀφ' οὗ ἂν
 γνοίη τις καλόν τε καὶ πονηρόν. Ἐῷ γὰρ λέγειν, ὅτι καὶ βασκανία 20
 μᾶλλον ἢ προνοία τὸ τοιοῦτον εἶη γ' ἂν εἰκόδς, εἰ τελειότης ἀν-
 θρώπου θεωρία καὶ πρᾶξις, ὧν ἑκατέρωθεν γένοιτ' ἂν τῆ τοῦ σπου-
 δαίου γνώσει καὶ φαύλου. Μὴ ποτε οὖν οἶδε μὲν ὁ Ἀδάμ πρὸ τῆς
 τοῦ ξύλου γεύσεως καλόν τε καὶ πονηρόν, οἶδε δὲ θεωρητικῶς

1. ἐπιστάμενος E: ἐπιστάμενος ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἀπο-
 στάμενος Π 2. προϋθηκας ἔγραψα: προύθηκας EΠ 4. λογι-
 κόν E: λογικόν Π 6. μηδαμῶς Π: μὴ διακῶς E 7. ᾧ Π: ὡς E
 ταῦτόν ἔγραψα: ταυτόν EΠ 10. Πρὸ τοῦ νόμος εἶχε γραφῆ ἄνος
 διαγραφέν E ἐντολὴ E: εντολὴ Π 13-16. οὐκ ἐγίνωσκεν-
 πονηρόν E: λείπουσι Π 14. θήσει ἔγραψα: θείση E 15. ἐπεξ-
 ῆει τις ἔγραψα: ἐπεξεῖν τις E 20. τις E: τίς Π 21. εἰ-
 κόδς Π: εἰκῶς E 23 (καὶ 24). οἶδε Π; εἶδε E 24. γεύσεως
 ἔγραψα: γνώσεως EΠ

μόνον, οὐ πρακτικῶς; Πρὸ γὰρ τῆς γεύσεως ἐγίνωσκε μὲν τουτί
 μὲν ἀγαθόν, ἐξ οὗ φαγεῖν παρὰ θεοῦ ξυγκεχώρηται, τουτί δὲ πο-
 νηρὸν αὖθις, οὐπερ γευσάμενος αὐτίκα μάλα πάντως οἰχήσεται·
 οὐπω δὲ τοῖν δυοῖν ἐλόμενος θάτερον, αὐτῇ πάντως ἐγνώκει τῇ
 5 πείρα τί τε φαῦλον τί τε σπουδαῖον καὶ ὅπως τὸ μὲν φθείρει, τὸ
 μὴ σπουδαῖον, τὸ δὲ σώζει, τὸ ἀγαθόν, τὸν δυοῖν ἐλόμενον θάτε-
 ρον. Εἰ δὲ καὶ τὰ μάλιστα σπουδαῖος ἐντελεχείᾳ πρὸ τῆς τοῦ φυ-
 τοῦ γεύσεως ὁ Ἄδὰμ, καθάπερ τινὲς βούλονται τε καὶ ἀποφαί-
 νονται, τῶν δ' ἐναντίων ἢ αὐτῇ ἐπιστήμη, πείρα γε μὲν οὐκ εἴλη-
 10 φῶς ὅσον καὶ οἶον ἐστὶ τὸ κακόν, ἐξ οὗ πάλιν αὖθις ὅσον ἐστὶ τὰ-
 γαθὸν ἀκριδέστερον ἔμελλεν ἐγνωχέναι, καθάπερ οἱ τῆς ὑγείας
 τὴν χάριν μᾶλλον μετὰ τὴν πείραν τῆς νόσου γνωρίζοντες, οὐκ
 ἂν δικαίως λέγοιτο καλόν τε γινώσκειν καὶ πονηρὸν. Ταῦτά τοι
 ξύλον γινώσεως καὶ ξύλον τοῦ γινώσκειν καλόν τε καὶ πονηρὸν τὸ
 15 φυτὸν ὠνόμασται τῇ Γραφῇ· ἐξ οὐπερ γευσάμενος ὁ Ἄδὰμ, ὡς
 τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ παραβάς καὶ διὰ ταῦτα τοῦ τε παραδείσου
 καὶ τοῦ θεοῦ καὶ τῆς οἰκείας πόρρω γεγονώς τελειότητος, αὐτῇ τῇ
 πείρα καλόν τε γινώσεται δῆπου καὶ πονηρὸν. Οὕτως ὁ Ἄδὰμ,
 καίτοι καλόν τε φύσει γινώσκων καὶ πονηρὸν, ὡς ἐδέδεικτο, τοῦ
 20 ξύλου τῆς γνώσεως ἐκφαγεῖν κεκώλυται τῷ θεῷ, μὴ τῇ πείρα
 μάθη λαθῶν ἐκ τοῦ κακοῦ τὰγαθόν.

9. πρὸ γὰρ Π: προγὰρ Ε γεύσεως Π: γνώσεως Ε
 3. αὐτίκα Ε: αυτίκα Π 4. ἐλόμενος Ε: ἐλόμενος Π
 πάντως Π: πάντως εἰ Ε 5. τί τε Π: τὶ τὸ Ε τί τε Π:
 τὶ τὸ Ε 6. ἐλόμενον Ε: ἐλόμενον Π 7. τὰ μάλιστα Π:
 ταμάλιστα Ε 8. ὁ Ε: εἰ Π καθάπερ τινὲς ἔγραψα: καθάπερ
 τινες ΕΠ 9. πείρα Ε: πείρα Π 10. οἶον ἐστὶ ἔγραψα: οἶον
 ἐστὶ ΕΠ οἶον-ὅσον ἐστὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ κειμένου Π: πρόσθετα
 ἐν τῇ ῥα διὰ παραπεμπτικοῦ σημείου ⚡ Ε κακόν Π: καλόν Ε
 11 (καὶ κατωτέρω ἐν ἀπάσαις ταῖς πτώσεσιν). ὑγείας Π: ὑγείας Ε
 12. γνωρίζοντες ἔγραψα: γνωρίζοντας ΕΠ 14. ξύλον Π:
 ξύλον Ε ξύλον ἔγραψα: ξύλον ΕΠ 21 μάθη Π: μάθη ἐκ
 τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος λάβη Ε τὰγαθόν Π: τ'ἀγαθόν Ε

Ζήτημα γ'.

Διὰ τί ὁ Ἀδάμ οὐκ ἀπέθανε καθ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐν ἣ ἔφαγε τὸν καρπὸν, τὴν ἐντολὴν παραβάς, ἀλλ' ἔζησε χρόνους πολλοὺς, εἰτ' ἀπέθανε;

Λύσις.

5

Διττὸν θάνατον ἡμῖν οἶδεν ὁ λόγος, τὸν μὲν καθ' ὃν ἡ ψυχὴ φθείρεται, δουλεύουσα τε τῷ χείρονι καὶ τὴν οἰκείαν ἀπολέσασα τελειότητα, τὸν δὲ καθ' ὃν ἡ αὐτὴ τοῦ ἡμετέρου χωρίζεται καὶ διαλύεται σώματος. Οὐκοῦν ὁ Ἀδάμ, τὴν ἐντολὴν παραβάς, καὶ καθ' ἑκάτερον ἀπέθανε θάνατον, ἀλλὰ τὸν μὲν αὐτίκα μάλα μετὰ τὴν ἔκπτωσιν, τὸν δὲ δυνάμει καὶ αὐτὸν αὐτίκα, ἐντελεχείᾳ δὲ μεθ' ὃν ἠρίθμησας χρόνον τῷ ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι τοὺς ἐξῆς ἅπαντας φαίην δ' ἂν καὶ διὰ τὸ δίκαις ἴσως διδόναι μέχρι πολλοῦ, ὡς τῆς ἐντολῆς κατολιγορήσας τοῦ κτίσαντος.

Ζήτημα δ'.

15

Ἐξ ἧς χάριν ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ἐξ Ἑβραίας γυναικὸς ἐγεννήθη καὶ οὐκ ἐπλάσθη καθάπερ καὶ ὁ Ἀδάμ ἢ οὐκ ἐγεννήθη ἐξ ἄλλοφύλου γυναικὸς;

Λύσις.

Ἐξ Ἑβραίας μὲν ὁ σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς ἐσαρκώθη καὶ οὐκ ἐξ ἑτέρας γυναικὸς ἄλλοφύλου διὰ τὸ

7. ἀπολέσασα Ε: ἀπολύσασα Π 8. χαρίζεται Ε: χωρίζεται Π
 9. ἀδάμ Ε: ἀδὰμ Π 10. καθ' ἑκάτερον Ε: καθεκάτερον Π
 11. ἐντελεχείᾳ ἔγραψα: ἐντελέχεια ΕΠ 14. κατολιγορήσας ἔγραψα: κατολιγορήσας ΕΠ κτίσαντος Ε: κτήσαντος Π
 21. ἑτέρας γυναικὸς ἄλλοφύλου Π: ἄλλοφύλου γυναικὸς Ε

ἀγιώτερον εἶναι τὸ τῶν Ἑβραίων γένος τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐθνῶν
καὶ τῷ θεῷ μάλιστα φίλον καὶ πλησιέστερον. Ἠγαπημένος γὰρ
Ἰσραὴλ καὶ ἅγιον ἔθνος καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τῶν
προφητῶν ὠνομάζετο. Ἐκ δὲ τῶν ἀγίων δεῖν ἀνίσχειν τὰ ἅγια τίς
5 τῶν νοῦν ἐχόντων ἀμφιγνοεῖ; Δι' ὃ δὴ καὶ ἐκ τοῦ γένους τοῦ
Δαβίδ τε καὶ Ἀβραὰμ ὡς ἐκ καθαρωτέρου μᾶλλον ἢ περ αἱ ἄλλαι
φυλαὶ ἐγεννήθη Χριστὸς, καὶ τούτου τῆς ἀγίας παρθένου Μαρίας,
ἧς ὁ Ἰωσήφ φύλαξ, ὁ τοῦ βασιλέως Δαβίδ ἀπόγονος. Ἐξ ἀνθρώ-
που δὲ ὄλως, ἀλλ' οὐχ ὡς περ Ἀδὰμ διὰ πλάσεως τοῦτο μὲν,
ἵνα μὴ δόξη φάσμα καὶ οὐ κατὰ ἀλήθειαν ἄνθρωπος, ὁ αὐτὸς ὢν
10 καὶ θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ὑπόστασις μία ἐν δυσὶ δῆπου τε-
λείαις γνωριζομένη ταῖς φύσεσι, τοῦτο δὲ διὰ τὸ τὴν ἀμαρτήσα-
σαν σάρκα πάντως ἀναλαβεῖν δεῖν καὶ θεῶσαι, δι' ἣν καὶ σεσάρ-
κωται· οὐδὲ γὰρ ἄλλην ἀνθρωπείαν ἐχρῆν αὐτὸν ἀναλαβεῖν καὶ
θεῶσαι φύσιν ἢ μόνην τὴν ἐξ Ἀδὰμ ὡς ὑπὸ τὴν προπατορικὴν
15 ἀμαρτίαν οὔσαν καὶ ὡς ὑπεύθυνον.

Ζήτημα ε'.

*Διὰ τί ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου Χριστὸς, ἀποθανὼν ὡς ἄνθρωπος,
τοὺς μὲν ἔσωσε, τοὺς δὲ οὐ καὶ οὐχ ἀπάσας ἔσωσε τὰς ψυχάς;*

Λύσις.

20 Ἀπέθανεν ὡς ἄνθρωπος ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, ἵνα μὴ μόνον τοὺς ζῶν-
τας, ἀλλὰ καὶ τοὺς οἰχομένους ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι καὶ θανάτου Χριστοῦ,
κατεχομένους ἐν Ἄδου καὶ τυραννουμένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου καὶ
πόρρω θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου χάριτος ὄντας, ἐλευθερώσῃ τε καὶ ἀνελ-

4. τίς E: τίς Π 5. ἀμφιγνοεῖ E: ἀμφιγνωεῖς Π

6. ἀβραὰμ E: ἀβραὰμ Π ἐκ E: λείπει Π Μετὰ τὸ καθα-
ρωτέρου εἶχε γραφῆ ἢ λέξις γένους διαγραφείσα E 8. οὐχ' E:
οὐχ' Π ἀδὰμ Π: ἀδὰμ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἀδάμ E

18. οὐχ E: οὐχ' Π 24. τε E: τὲ Π

κύση πρὸς ἑαυτὸν καὶ θεοὺς ἀπεργάσῃται, τῶν ἐκ τῆς ἀμαρτίας ἀπαλλαγέντας δεινῶν. Ἔσωσε δὲ ὁμοῦ καὶ τούτους οὐ πάντας ὡς περ γε καὶ τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ καὶ τούτων μόνους τοὺς γε πιστεύοντας. Οὐ γὰρ δουλοῦται παρὰ θεοῦ τὸ τῆς προαιρέσεως πάντως ἐλεύθερον, οὐδ' ἀνάγκαις τισὶν ὑποπίπτει τὸ αὐτεξούσιον· ἄλλως γὰρ ἂν καὶ ἄθλα καὶ δίκαι καὶ ὅσα τῆς ὁμοίας ἔστι δυνάμεως ἐκποδῶν δῆπου γενήσεται.

Ζήτημα 5'.

Εἰ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἐκ τῆς πρώτης ὕλης γεγέννηται, δι' ἣν αἰτίαν τὸ μὲν ἐστὶ θερμὸν, τὸ δὲ ψυχρὸν, τὸ δὲ ψυχρὸν, τὸ δὲ ὑγρὸν, τὸ δὲ ξηρὸν, πῦρ ὕδωρ ἀήρ τε καὶ γῆ;

Λύσις.

Οὕτω μετρίως καὶ ὡς ἦν ἱκανὸν μέλανι τὰ θεολογικώτερα τῶν ζητημάτων σου λύσαντες, ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰς φυσικωτέρας καὶ ἰατρικωτέρας τῶν ἀποριῶν σου χωρήσομεν, ὧν ἡ προτέρα περὶ τὰ πρῶτα στοιχεῖα καὶ ξύνθετα καὶ τὰς ἐκείνων ποιότητας ποιεῖται τὴν ζήτησιν, προὑποτιθεμένη μὲν τὸ ἐκ τῆς πρώτης ὕλης ἐκεῖνα γίνεσθαι, ζητοῦσα δὲ ὁμοῦ ὅπως, ἐκείνης μήτε ψυχρᾶς μήτε θερμῆς, μήτ' ἄλλης τινὸς τῶν πρώτων μετεχούσης ποιότητος, αὐτὰ θερμὰ καὶ ὑγρά, ψυχρὰ τε καὶ ξηρὰ, γῆ ὕδωρ ἀήρ καὶ αἰθήρ,

- 6 ἐκποδῶν Ε: ἐκποδῶν Π 9. στοιχεῖα τοῦ κόσμου Π: τοῦ κόσμου στοιχεῖα Ε ὕλης Π: λείπει Ε γεγέννηται Ε: γε γίνονται Π 10. ἐστὶ Ε: ἐστὶ Π 11. ξηρὸν Ε: ξύρδον Π
13. θεολογικώτερα Ε: θεολογικώτερα ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος θεολογικώτερα Π 19. ἄλλης Π: ἄλλης ἐν ᾧ τὸ α κατὰ διόρθωσιν ἐξ ἄλλου γράμματος νῦν ἀδιαγνώστου Ε 20. ψυχρὰ Ε: ψυχρὰ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ψυχρὰ Π ξηρὰ Ε: ξηρὰ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ξύρδον Π

ταῦτα δὴ τὰ πρῶτα ξύνθετα τῶν στοιχείων ἐξ ἐκείνης γε γίνεται
 Φημι τοίνυν ὡς οὐδέν τι τῶν ὄντων ἐντελεχεία πάντως ἢ ὕλη,
 καθάπερ διεξοδικώτερόν πως ἐν τῷ μετὰ τοῦτο θεωρήσομεν κεφα-
 λαίῳ, δυνάμει δὲ πάντ' ἐστὶν ὅσα φύσει καὶ ὅσα τέχνη ξυνίσταται.
 5 Δύναμις γάρ τις ξυγκεχυμένη τε καὶ ὀλοσχερῆς ἐν αὐτῇ πάντων
 ἐστὶ τῶν εἰδῶν, ὅσα τε τῶν ἀπλῶν ξυνθέτων καὶ ὅσα τῶν μικτῶν
 οὐσιώδη μόρια γίνεται, καὶ ἐπομένως ἀπάντων τῶν τεχνητῶν, ὧν
 ὁ ἡμέτερος ποιητικὸν αἴτιον νοῦς· δι' ἧς δήπου δυνάμεως, δεκτι-
 κῆς δὴλα δὴ καὶ παθητικῆς, τὰ μὲν ἀμέσως, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα
 10 καὶ καθεξῆς ἀφορᾷ τε καὶ δέχεται τῶν εἰδῶν, ὡςπερ τὸ γένος τὰς
 ὑφ' αὐτὸ πάσας διαφοράς. Διὸ καὶ τὰ εἶδη φασὶν οἱ φυσικοὶ πάντα
 τὴν ὕλην ἔχειν ἐν ἑαυτῇ καὶ αὐτὰ πάλιν ἐξ ἐκείνης τῆς ὕλης γί-
 νεσθαι, ὧν ἐκεῖνο μὲν ἀληθές, εἰ μὴ κατ' ἐνέργειαν νοηθείη, ἀλλὰ
 μόνη δυνάμει γε καὶ τῷ πεφυκέναι, τουτὶ δὲ οὐ ψεῦδος τῷ ταῦτ' ἐκ
 15 τῆς δυνάμεως πως ἐξιέναι τῆς ὕλης τῇ τοῦ ποιοῦντος δυνάμει καὶ
 ἐνεργείᾳ καὶ ἐν αὐτῇ πάντως ὑφίστασθαι καὶ τὸ εἶναι λαμβάνειν.
 Διὰ τὰ αὐτὰ δὴ καὶ ποιότητες ἅπασαι καὶ πάθη καὶ ιδιότητες ὅσα
 τε ἄλλα παρακολουθοῦσι τοῖς εἶδεσι καὶ αὐτὰ δυνάμει ἐν τῇ αὐτῇ
 ὕλη τὸ εἶναι ἔχει, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐντελεχεία πάλιν ἀνίσχει, τὰ μὲν
 20 πρὸ τῶν εἰδῶν, ὡς διατιθέντα τὴν ὕλην, τὰ δὲ καὶ μετ' ἐκεῖνα,
 τῶν αὐτῶν ὄντα πάθη καὶ ὄργανα, δι' ὧν ἂν καὶ δράσοι καὶ πάθοι,

1. πρῶτα E: πρῶτά εἶτα δ' ἐν συνεχείᾳ ἐν κενῷ τοῦ τέλους τοῦ
 στίχου καὶ ἐν μέρει τῆς ᾠκς ἄλλη χειρὶ πρῶτα Π 4. ξυνίσταται E:
 συνίσταται Π 6 (καὶ 10). τε E: τὲ Π 7. μόρια Π: μῶρια E
 τεχνητῶν M: τεχνῖτῶν E 8. ποιητικὸν αἴτιον E: ποιητῆς
 αἴτιος Π 9. δὴλα δὴ ἔγραψα: δηλαδὴ EΠ δὲ Π: δὲ E μετὰ
 ταῦτα Π: μεταταῦτα E 11. ὑφ' αὐτὸ E: ὑφ' αὐτὸ ἐκ τοῦ τὸ πρῶ
 τον γραφέντος ὑφ' αὐτῷ Π 13. κατ' ἐνέργειαν E: κατενέργειαν Π
 14. ἐκ Π: ἐκ ἐπομένης τῆς λέξεως μέσου διαγεγραμμένης E
 16. αὐτῇ Π: αὐτῇ E ὑφίστασθαι Π: ὑφίστασθαι E 17. αὐ-
 τὰ Π: αὐτὰ E δὴ Π: δὲ E ὅσα ἔγραψα: ὅσα EΠ 20. ἐκεῖ-
 να Π: ἐκεῖνα E 21. δράσοι ἔγραψα: δράσει EΠ